

VILÁGOS SÁG

ÉVFOLYAM

AZ ERDELYI MAGYAR NÉP LAPJA

42. SZÁM

Uj népi kultúra

Nincs még két hónapja, hogy Kolozsvár népe az elnyomás alól felszabadult és máris új szellemi élet kezd kibontakozni Erdély fővárosában. Erdély, mint a szabad szellem földje él köztudatunkban. Innét indultak el az előző évszázadokban a magyar szellem nagyjai, hogy a vallásszabadság, a felvilágosodás és a demokrácia eszméitől megittasultan az egész magyar szellemi fejlődés uttörői legyenek. Innét indultak el keletre a Kőrösi Csoma Sándorok, hogy az Ázsia pusztáin maradt népek tömegeit is bekapcsolják az európai fejlődés szellemi áramkörébe. Szabad nemzetek művelt néptömegeinek eszményképei lebegtek elődeink szeméi előtt és az emberi fejlődés végtelen távlatait nyitották meg a kortársak és az utókor számára.

A bécsi abszolutizmus és az egyre erősödő kasztszellemből leírt minden törekvést, amely a széles néprétegek haladását és a dolgozók szellemi fejlődését szolgálta volna. A grófok százezerholdas birtokaikat, az iparmágnások szent lókéjúket féltették. Ezért kellett a parasztok és munkások millióinak sötétségben élniük.

Nem hozott ezen a téren változást az első világháborút követő két fordulat sem. A román nemzeti uralom éppúgy nem jelentett szellemi felemelkedést a román népi tömegek számára, mint ahogy a négy év előtti magyar bevonulás sem jelentette a magyar szellem és kultúra bevonulását a gyárak műhelyeibe és a parasztok falvaiba. A dolgozók társadalmi elöl mesterségesen emelt falakkal zárták el a felemelkedés útját. Természetes kulturéletük elnyomására felülről kényszerítették rájuk egy olyan mesterséges kulturát, mely hazafias jelszavakkal igyekezett a tömegek tisztánlátását elhomályosítani, osztályöntudatukat letörni.

A felszabadulás igazi képe csak most, az októberi felszabadulás után kezd kibontakozni előttünk, mikor látjuk, hogy a munkásság és a dolgozók széles rétegei a társadalmi felemelkedés útjára léptek. Egészen új kulturréteg kialakulása indult meg. A színházban ugyan még a szórakoztató ipar kulturapótló termékeinek tapsol a városi kispolgár, a moziban meg a pillanatnyi feledés kábulatát árulják, de az újjáépítő társadalom demokratikus szervezkedése a szabad szellemi élet kereteit és eszközeit máris biztosította a dolgozók számára. A szabadságeszmék harcosáról, Józsa Béláról elnevezett Athenaeum az igazi lelki kulturától távollatt munkás, a szellemi fejlődésből kizárt nép számára kívánja biztosítani a kultúra eredményeit. A „Szabad Szinpad”, a „Szaváló Kör” és a „Zenei Önképzőkör” azok a keretek, melyekben már a munkások, a földészek és a haladó szellemű értelmiségiek építik saját kulturájukat. A Magyar Népi Szövetség az ifjúság szellemi nevelésének lehetőségeit teremti meg most alakult ifjúsági tagozatában. Neves művészek, komoly szakemberek tekintik hivatásuknak, hogy a dolgozók társadalmának kulturáját elősegítsék.

Ezek a kulturális szervek már nem egy fölényes szellemi felsőbbtség könyörtelenségei az elesettek számára.

A BALATON DÉLI PARTJÁT

ELFOGLALTÁK A SZOVJETCSAPATOK

Szörnyű pusztításokat végeznek a németek a magyar városokban

MOSZKVA, december 6. (Rádió.) A szovjet tudósító iroda hadijelentése: Magyarországon, a Balaton és a Dráva között csapataink elfoglalták Szigetvár fontos vasúti csomópontot, továbbá több mint 120 helységet, köztük Zamárdi, Balatonszemes, Balatonboglár, Marcali, Merenye, Somogyvár, Felsőszentmárton, Nagysári, Sellye, Ezőlősgyőrök, Boronka, Libickozma, Pata, Gyöngyháza, Lakócsa, Zaláta, Drávaszára és Ris-kopács községeket.

Jugoszláviában a nemzeti felszabadító hadsereg tagjai csapatainkkal együttműködve a Duna és a Száva között 7 helységet vettek birtokba.

A többi arcvonalon csupán helyi jelentőségű harc és járőrtevékenység folyt. November 4-én 14 harckocsit semmisítettünk meg és 6 repülőgépet lőttünk le.

LONDON, december 6. (Rádió) A magyarországi hadihelyzettel foglalkozva a brit haditudósítók megállapítják, hogy a németek valamennyi frontszakaszon egyre fejvesztettebben vonulnak vissza. A német hadifoglyok százai jelentették ki, hogy „tegnap még tíz kilométerrel voltunk az arcvonal mögött, ma pedig hadifoglyok vagyunk...” Beszámolnak az angol laptudósítók a németek által okozott pusztításokról is a magyar városokban. Kivonulásuk előtt a né-

metek elvitték az élelmiszerkészleteket és a fontosabb berendezésekkel együtt a legkisebb gyalogjáró hidakat is felrobbantották. Nyiregyháza lakossága hiába könyörgött, hogy legalább az erőműtelepeit hagyják épségben. Debrecenben is a németek több házat felgyújtottak és a levegőbe röptettek egy katolikus templomot.

Egy Londonban élő magyar közgazdász megállapítja, hogy a dunántúli ragyogó szovjet áttörés után Ma-

gyarországnak nincs egyetlen pontja, mely biztos menedéket nyújthatna a leszerelt gyáraknak, vagy éppen a menekülő lakosságnak a háború vihara elől. Felhívja a budapesti és a főváros környékén dolgozó magyar munkásságot, hogy kövesse a pécsi és a miskolci bányászok példáját és segítse hozzá az előrenyomuló szovjet csapatokat, hogy a németek és gyűlölt bérenceik mielőbb kipusztuljanak az ország területéről.

A szövetségesek elfoglalták Saarlauternt

Saarbrücken lángokban áll — A 3. hadsereg csapatai 50 kilométer mélységben állanak Németország területén

LONDON, december 6. (Reuter) A nyugati hadszíntéren a Saar-medencében vívott csata újabb fordulóponthoz érkezett. Patton tábornok 3. hadseregének csapatai kedden rohammal elfoglalták Saarlautern városát és egyre mélyebben nyomulnak tovább a Saar ipari medencében. Saarlauternben az utolsó németet is elfogták. Sok Volksturm egység került hadifogságba. A fontos ipari gócpont elfoglalása után a szövetséges kötelek szerdán már a néhány kilométerrel délre és keletre húzódó Siegfried-vonalban harcoltak. A jobb és a balszárnyon az amerikaiak átkeltek a Saar-folyón és szilárd hidfőállást létesítettek. Saarbrückenről 10 kilométerre több helységet foglaltak el. A város maga lángokban áll. A szövetségesek útegei szünet nélkül lövik a pályaudvart, az erődállásokat, a legénységi s parancsnoki szállásokat, valamint az utánpótlási vonalakat. A szövetséges hadseregek a saari arcvonalon most 50 kilométer mélységben állnak Németország területén.

A Kölnért és a Ruhrért folyó csa-

tában az 1. amerikai hadsereg Dűren térségében átkaroló mozdulatokat végzett és újabb tényereséget ért el.

A Vogézekben az 1. francia hadsereg elfoglalta a legmagasabban fekvő hegycsúcsokat.

A légi háborúban négyszáznál több amerikai bombavető nappali támadást hajtott végre Berlin ellen. A német főváros külső körzeteiben lévő lőszer- és tank-gyárakat árasztották el romboló- és gyújtóbombákkal.

A Nemzeti Demokrata Arcvonal miniszterei Visinszky külügyi népbiztos fogadásán

BUKAREST, december 6. (Rádió.) A szovjet alkotmány kibocsátásának nyolcadik évfordulója alkalmából Visinszky helyettes külügyi népbiztos és Vinogradov tábornok, a fegyverszüneti ellenőrző szövetséges bizottság vezetője kedden fogadást adtak, amelyen a kormánytagok közül résztvettek Sănătescu tábornok, a kormányvezetéssel átmenetileg megbízott miniszterelnök, Rădescu tábornok vezérkari főnök, Groza Péter

Nyolcszáz vadászgép kíséretében 150 más amerikai bombavető Münster pályaudvarát támadta legnehezebb bombákkal. Heves légicsaták zajlottak le, amelynek során 91 német vadászgépet lelőttek. Tizenkét amerikai bombavető és 22 vadászgép nem tért vissza. Sulyos támadás érte Hamm pályaudvarát is.

Hollandiában a szövetséges légi erő veszteség nélkül hatásosan támadta a V-2 indító és szállító berendezéseit.

helyettes miniszterelnök, Lucretiu Patrascanu igazságügy-, C. Visoianu külügy-, Gheorghiu-Dej közlekedésügyi, Vladescu-Racoasa ki-sebbségügyi, St. Voitec közoktatásügyi, Lotar Radaceanu munkaügyi és Ghita Pop kultuszminiszter, továbbá az angol és az amerikai katonai missziók vezetői, valamint a szovjet, angol és amerikai sajtóképviselek. A fogadás rendkívül barátságos légkörben folyt le.

nem a „népek ez is jó” jelszó alatt összehordott, uraságoktól levelett városi portéka csarnokai, hanem olyan keretek, melyeket maguk a dolgozók hívtak létre. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az a széleskörű szellemi megmozdulás, amely a minden nap nyomasztó kenyérgondjai közepette is lépten-nyomon megnyilatkozik szakszervezetekben, munkásgyesületekben és az ifjúság köreiben, A Józsa Béla-emléksten, majd a

minap a József Attila-ünnepélyen a Ruházati és Textilipari Munkások Szakszervezetének szavalókara mellett munkásleányok szerepeltek József Attila verseivel. A Magyar Népviselők és Kereskedelmi Alkalmazottak Szakszervezete énekkarával klasszikus énekműveket szólaltatott meg s egy fiatal művésznő táncban fejezte ki a munkásság életét daloló költő tragédiáját. Olyan művészet és olyan kultúra megnyilatkozásai ezek,

melyekben a dolgozók saját emberi kérdéseiket igyekeznek megformálni. Új népi kultúra forr itt, mely az általános emberi közösség kifejezésében akarja megtalálni a maga célját és értelmét.

Új szellem támad, mely uri szalónok hangulata, a felső tízezer hálószoba-problémái helyett egy előretört nép, egy épülő társadalom életkérdéseit tárja fel.

Jabotinsky

HIREK

SZOLGÁLTATOS GYÓGYSZERTÁRAK
1944. december hó 2-től december 8-ig:
„Fortuna” Szabadság-tér 33, „Hygea”,
Széchenyi-tér 32, „Viktoria” Horca-ut 47,
„Opera” Hunyadi-tér 1.

Minden telefonalkatrészt be kell szolgáltatni! A polgármester elrendelte, hogy minden köz- és magánhivatal, kereskedelmi és ipari vállalat, intézmény és magánszemély köteles a birtokában lévő telefonkészüléket, telefon-konnektort, csengőt és általában minden telefonalkatrészt dec. hó 7-én és 8-án, de legkésőbb december 8-án estig beszovalgatni a Dózsa György-utca 7. szám alatt lévő (Haas-áruháza) telefonközpontba. Azok a hatóságok, vállalatok és egyesületek, amelyeknek telefonkészülékét Kolozsvár felszabadulása után szerelték fel, nem kötelesek beszovalgatni telefonkészülékeiket. Mindazokkal szemben, akik a rendelet intézkedéseinek nem tesznek eleget, törvényes szankciókat fogunk alkalmazni.

Az Orvosi Kamara felhívása. A tisztogató-bizottság és az Orvosi Kamara új vezető-bizottsága kéri az összes orvosokat, akik még nem töltötték ki a kérdőívüket, hogy 24 órán belül töltsék ki, mert ellenkező esetben állásukat veszítik.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság (Egyetem-utca 1.) felkéri t. feleit, hogy megváltozott lakcímeiket bejelenteni, egyben pedig díjtartozásaik haladéktalan kiegyenlítéséről — saját érdekükben — gondoskodni sziveskedjenek.

A Tűzfatermelők és Nagykereskedők Szindikátusa felhívja tagjait, hogy saját érdekében f. hó 7-én d. u. 3 órakor feltétlenül jelenjenek meg a szindikátus Teleki Mihály-u. 7. sz. alatti irodájában tartandó értekezleten.

A nemzetiségi kérdéstről tart előadást szombaton délután 3 órakor dr. Nemes István, az Apácai Cseri János-Népakadémia rendezésében. Az előadás színhelye: a Magyar Népi Szövetség székháza (Farkas-utca 7.).

A Pénzügyigazgatóság közli, hogy a rendkívüli fejadó bevallását dec. 12-ig kell egyénenként megtenni hivatalos nyomtatványon, amely az állami adóhivatalnál (Malinovszky-tér 19. sz. alatti) szerezhető be. Ötven százalékos bírságot rónak ki arra, aki idejében nem teszi meg az adóbevallást.

A Szent István-úti állami óvoda november 4-én megüvilt. Felhívjuk azoknak a szülőknek a figyelmét, akik még nem iratták be óvodaköteles gyermekeiket, hogy utólagos felvételekre hozzák fel gyermekeiket.

Vállalatvezetői kirendelés. Az elsőfokú Iparhatóság Friedmann Nándor kolozsvári lakost a „Trifolino”-céghöz vállalatvezetőül kirendeli. Szám: 109.050—1944. Kolozsvár, 1944. dec. 5.

Magyar tanítók és tanárok értekezlete. A Magyar Népi Szövetség felkéri a Kolozsváron tartózkodó vidéki és helybeli tanítókat és tanító-nőket, hogy december 10-én, vasárnap d. u. 2 órakor jelenjenek meg a Magyar Népi Szövetség központi székházában (Farkas-utca 7.) tartandó értekezleten.

A Vasuti Munkások Szakszervezete felhívja mindazoknak a munkásoknak feleségét, kiknek férjét munkára vitték el, vagy betegállományban van, hogy jelenjenek meg a szakszervezet helyiségében, ahol segítségben részesülhetnek.

A Szakszervezeti Zeneiskolában. Bartha Miklós-utca 21. alatt, naponta 9—12-ig lehet beiratkozni minden hangszerre.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület szombaton három órakor választmányi ülést, fél négy órakor közgyűlést tart Jókai-utca 2. alatt.

A kolozsvári zsidó vállalatok tulajdonosait, érdekelteit, megbízottait, vagy tisztviselőit felkérjük, hogy a vállalatok működése tárgyában tartandó értekezleten f. hó 8-án, pénteken reggel 10 órakor megjelenni sziveskedjenek Mikes-u. 16. szám alatt. Erdélyi zsidó gazdasági ügyosztály.

Másfélmillió embert végzett ki a Gestapo a majdaneki haláltáborban

Bíróság elé került hat Gestapo-főhúr

Már egy hete folyik Lublinban hat Gestapo-vezető állítás gaztettei ügyében az elrendelt bírósági tárgyalás. A szovjetcsapatok gyors előnyomulása folytán kerültek fogságba a nyáron. Vállomásukkal fény derül egy olyan förtelmes bűntényre, amihez fogható egyetlen nép történelmében sem lehet találni.

Lublintól délre, a város közelében terül el egy kétfős drótsövényvel körülrített 25 négyzetkilométeres barakkokból álló tábor. Barak barak hátán. Egyformák, szürkék, zsúfoltak. A drótkerítésekben magasfeszültségű áram kering. A tábor szerencsétlen lakóit a világ minden részéből juttatták ide, hogy többé ne kerüljenek ki innen. Csak tizenkét ember menekült meg a főlászhadítások s ezek most a tárgyaláson tanúként szerepelnek.

A kézrekerült Loboschnik lublini Gestapo-főnököt, Paulmann SS vezetőt és négy cinkosukat a rendőrség alig tudta megvédeni a tömeg igazságszolgáltatása előtt, amikor őket a főtárgya ársra kísérték.

Másfélmillió csontváz 18 tömegsírban

A tárgyalóteremben 1500 ember szorong. Jelen vannak az összes lengyel újságok és a szövetséges hatalmak sajtótudósítói is.

A vizsgálóbiztos ismerteti a tényeket. Eddig 18 tömegsirt tártak fel, amelyben körülbelül másfélmillió csontvázat találtak. Még két sír kiásása most van folyamatban.

Paulmann SS vezető beismeri, hogy sajátkezűleg ezeket végzett ki, de

azzal védekezik, hogy felsőbb parancsra cselekedett.

A tárgyalásvezető ismerteti azokat a kivizsgált és tanúk által megerősített adatokat, amely szerint a krematóriumban és a gázkamrákban ezeket végzik ki. De ezek a bitangok nemcsak kivégzési nagyvállalkozók voltak, hanem kapzsi szörnyetegek, akik milliós vagyonekat gyűjtöttek össze maguknak az áldozatok értékeiből. A vizsgálat során kiderült, hogy 18 ilyen értéktárgyakkal megteremtett vagont irányítottak Németországba.

Az egyik szemtanú megrázó részleteket mond el: saját szemével látta, amint abban a teremben, ahol az újonnan jötteket osztották be, a hóhérlegények a munkaképteleneket és a csecsemőket szétválasztották családjuktól, akiket aztán soha többé nem láthattak viszont: A szemtanú maga is látta, amint a pribékek néhány csecsemőt a szülők szemelátára bedobtak a krematórium nyílásába. Ettől a látványtól nagyon sokan eszükét veszítették...

De elég ebből a szörnyüségből! Toll nem bírja leírni azokat az érzéseket, ami ilyenek hallatára az emberben feltámad. Ismét állattá vált az ember vagy csak ez a rendszer tette azzá, amely féktelen gyűlöletet hirdetett minden ellen, ami nem német? Goethe és Beethoven is német volt. Tudósai az egész emberiséget ellátták könyvekkel és gyógyszerekkel. Ezek is németek. Csak a hitleri rendszer termelt ki szörnyetegeket. S ha a rendszer ilyen, akkor senki-

nek sem lehet más választása, mint hogy addig küzdjön ellene, míg az irmagja is kipusztul. A gazt fel kell égetni!

Vagy talán nem is igaz az egész? Előttünk fekszik a szovjet képes tábori újság egy példánya. Majdaneki képek vannak benne a haláltáborról. Borzadva nézegetük ezeket a dokumentumokat. A végeláthatatlan fabarakok már üresek. Csak az egyformaságuk és szabályos felállításuk jelzi, hogy itt németek jártak. Alatta a képen nyitottajtóju kemence és hamu, meg csontmaradványok. A jobb képen ezrével láthatók halombarakott cipők. Mellette az egyik életbenmaradt fényképe, amint kiütözik aszott arcán az átélte rémület soha el nem múló nyoma. Gázpalack, pontos német feliratokkal és egy nagy rakás fénykép. Bájos leányarcok és mosolygó kisgyermektek tekintenek ránk. Bosszút követelnek!

De nincsen olyan foka a bosszúnak, ami ezeket a szörnyetteket meg tudná torolni. E hat bűnös elítélése és majdan azoknak a felelősségrevonása, akik ezeket a szadista módszereket kiagyalták, vagy annak végrehajtására parancsot adtak, nem jelent megfelelő elégtételt, sem a lényekről visszamosolygó szerencsétlenek, sem pedig a gaztettektől megmenekült, életbenmaradtak számára.

Azt a rendszert kell eltüntetni, melynek lényege a gyűlölet és pusztítás volt.

(h. h.)

Mi lesz a sorsa postásainknak?

A postás-szakszervezet titkára beszél a postán uralkodó reakciós szellemről

KOLOZSVÁR, december 6. Hetek óta beszél a városban, hogy a bécsi döntés után kinevezett vagy gyakornoki minőségben felvett postásokat nem veszi át az új postaiszakszervezet. Az igazat megvallva, kezdetben azt hittük, hogy csak rosszindulatú kőszá hurról van szó. Oldalakat irhatnánk a panaszokról és síró, kétségbeesett emberekről. De hadd beszéljen a kétségbeesettek helyett a Postások Szakszervezetének titkára: Kovács István. A szakszervezet tartja kezében az egész ügyet, ő az egyetlen támasza a reményüket vesztett embereknek.

— A Postások Szakszervezetének jelenleg 464 tagja van — mondja Kovács István titkár. A helyi postaiszakszervezet eddigi magatartása tagjaink nagy többségével szemben igen kedvezőtlen. A postafőnök, hivatalának elfoglalása után mindjárt kijelentette, hogy csak úgy vehetnek vissza valakit, ha ilyenértelmű kérvényt nyújt be a postaiszakszervezethez. A felvételüket bíró tisztviselők közül pedig — olyan arányban, ahogy a postaforgalom megindul — elsősorban azokat veszik vissza, akit a bécsi döntés előtt még a román postaiszakszervezet nevezett ki. Ha ezek már mind elfoglaltak állásukat, azután következnek azok, akiket 1940 óta a magyar hatóság nevezett ki. Végül pedig a gyakornokok kerülnek sorra. Román és magyar hatóság által kinevezett tisztviselő összesen 313 van. A postaiszakszervezet felfogása szerint még e 313 véglegesített tisztviselő közül is igen sok állás nélkül maradhat télviz idején.

— Erőteljesen előttünk, hogy miért beszél a postaiszakszervezet „visszavételről”? Hiszen a tisztviselőknek senki sem mondott fel, senki sem bocsátotta el őket és ők sem mon-

dottak le állásukról. Hivatali folytonosságról van szó s éppen ezért minden tiszt iselő tulajdonképpen ott folytatja munkáját, ahol abbahagyta. Ezzel nem mondtam újságot. Így van ez kivétel nélkül minden állami hivatalban. Vagy talán az elbocsátások hagyományos politikájának a folytatásáról van szó? Miért? Születési vagy faj hovatartozási okból? Lenetséges ez? Lehetséges augusztus 23. után, a demokrácia dajadala után is, fasiszta sovinszta módszerekkel állásukból kitenni tisztviselőket? Nem hisszük s tiltakozunk ez ellen az eljárás ellen. Postásainknak pedig megnyugtatósukra kijelentjük, hogy ne féljenek. Az igazságot most jó kezek osztogatják. Nekik pedig nyilvánvalóan igazuk van.

— Eddig körülbelül 30 személyt hívott be a postafőnök, akik közül többen nem is voltak kinevezett tisztviselők — folytatja a szakszervezeti titkár. Véleményünk szerint elsősorban azokat kell felvenni, akik tagjai a Szakszervezetnek, akiknek politikai magatartását már kivizsgálták. Ezek közül is természetesen elsősorban azokat, akik családos emberek. Elengedhetetlen követelmény, hogy minden tisztviselő tagja legyen a szakszervezetnek. Jelenleg azonban az a helyzet, hogy többen is vannak, akik nem tagjai a kolozsvári szakszervezetnek. Hogy más helyen tagok-e, azt nem tudhatjuk, de az nem is fontos. Itt kell tag legyen, hogy tudjuk milyen multja van az illető tisztviselőnek. A jelenlegi postafőnök még csak tudomást sem vett a szakszervezet létezéséről. Arról pedig, hogy felvételét kérje, még álmodni is merészség!

— Szakszervezetünk átiratban is megkereste a postaiszakszervezetet — mondja Kovács titkár. Átiratunkban

a többi között ezt is írtuk: „Mind- eddig semmi jelet nem láttunk annak, hogy a főnök ur az új világ által teremtett alapvető elveknek behódolt volna. Elveknél, amelyeknek gyakorlati alkalmazása feltétlenül szükséges az Erdély földjén élő nemzetiségek között, az eddig uralkodó gyűlölet megszüntetésére és a békés együttélés megvalósítására. Ezek után kérjük közölni velünk azt, hogy egy nézetben van-e Ön ezekkel az elvekkel vagy nem, mert ellenkező esetben viselkedése ellen az illetékes hatóságnál teszünk lépéseket. Az Ön magatartása ellenkezik, sőt mélyen sérti a demokratikus jogokat, valamint az Erdély földjén élő népek érdekeit.”

— Átiratunkra a főnök nem válaszolt. Úgy látszik nem tartotta méltónak a szakszervezetet egy pár soros válaszlásra.

— Még egyet is ismeretlen egyének elégették a magyar nyelvű szak-könyvek egy részét. Olyan szak-könyveket, amelyeket sohasem pótolhatunk. Miért? Ha hohentottául lettek volna irva, akkor sem kellett volna elégetni a szak-könyveket. A könyvégetés általában nem rokonszeves előttünk. Nemrég láttuk: könyveket égették a letűnt hatalmak is. Nincs-e rokonság az égetők szellemi beállítottsága között? De nem folytatjuk. Hiszük, hogy az igazság győz s nem kerül indokolatlanul az utcára annyi ember.

Eddig tartott a nyilatkozat. Mit is mondhatnánk a ténnyel kapcsolatban? Semmi többet. Feszült figyelemmel kísérjük a postások sorsát. Mi is hiszünk az örök igazságban! Ez a hit kell vezérelje megtisztult társadalmunkat, amely le kell törje a beteges sovinszta kilengéseket.

(nín.)

Fogászati lelakatomat

megnyitottam Jókai-utca 3. szám,

(volt „Unit” Dental Depo)

KLEIN

A Magyar Népi Szövetség zászlót bontott egész Északerdélyben

Kalotaszeg népe példát ad a román-magyar-zsidó testvéri együttműködésre

Lassacskán mindenféle kialakul valamelyes forgalom s utazó emberek vizsik is, hozzák is a megnyugtató, jobbnál-jobb híreket. A rend s a nyugalom egész Északerdélyben olyannyira helyreállott, hogy az emberek alig emlegetik már a volt fronthelyzet megpróbáltatásait. Mindenkit az újjáépítő munka láza, a demokratikus szervezkedés öntudata, a társadalmi felemelkedés mámore fog el. Új világba léptünk, új közszellem van mindenütt kialakulóban.

BÁNYFHUNYADON

Mintegy háromszáz főnyi közönség gyűlt össze a minap, hogy a kolozs megyei főispáni hivatal kiküldötteinek jelenlétében nyilvánosan válassza meg a kis város tanácstestületét. Kezünkhez jutott e közgyűlés jegyzőkönyve. Történelmi irat ez, a kalotaszegi kisváros népeinek demokratikus ébredéséről és testvériesüléséről szóló dokumentum.

A nyilvános gyűlésen a Magyar Népi Szövetség két elharcosa, Simon István és Mezei Lajos ismertette az új vármegyei közigazgatás demokratikus szellemét, felkérvén a kalotaszegi városka közönségét, hogy nemzetiségi és társadalmi különbség nélkül egyesüljön a fasiszta rendszertől hátrahagyott szenny eltüntetésére és a rend helyreállítására.

Dr. Medveczky Zoltán, Bánffyhyrad polgármestere, felszólalásában közölte, hogy a jelölő listába magyar és román lakosokat egyaránt felvettek, sőt a városhoz tartozó Bolik nevű szörvány román lakosságának képviselőit is gondoskodtak. A helybeli demokrata zsidóság nevében Katz László biztosította bizalmáról a gyűlést.

Előttünk a gyűlésen megválasztott új városi tanács névsora. Tisztviselők, kereskedők, iparosok, lelkészek mellett legnagyobb számmal a földművesek szerepelnek. Ilyen neveket olvasunk: Bokor János közműves, Bethlendi Pál a Mártoné, Csöregi Ferenc kisvarga, Bálint András mérnök, Bethlendi István szőnyi, Mátyás János, Cioban Ioan, Kovács István minya, Morcan Vasile, Negru Ioan. Magyarok és románok testvériesen egymás mellett.

Az új képviselőtestület azonnal meg is kezdte működését s polgármesternek újra dr. Medveczky Zoltánt, alpolgármesternek Csöregi János építész kiáltotta ki. Kijelölték a tisztviselőket, felállították a bizottságokat és a nemzetiségek együttműködése jegyében megszervezték a városi védőrséget is. Parancsnok a magyar Bóni István, alparancsnokok pedig: a román Cioban Ioan s a zsidó Mandel Vilmos.

DÉS VÁROSÁBAN

A Magyar Népi Szövetség megalakulása váltott ki széles érdeklődést. Az alakulógyűlés a Vármegye háza nagytermében zajlott le. Nemcsak Dés, hanem Szolnok-Doboka vármegye falusi magyarsága is nagy számmal vett részt. A gyűlést Antal Dániel főispán buzdító szavai nyitották meg. Közölte, hogy a demokrata magyarok az egész megyében együtt működnek az Ekésfront román demokrata irányzatával, hogy közös erővel küzdjék le a fasiszmus és szovinizmus utolsó csökevényeit. Székely Mihály cziczhegyi földműves a MADOS harcok multját méltatta, Tóth Géza vasutas pedig a Nemzeti Demokrata Arcvonal célkitűzéseit ismertette.

Nagy hatást keltett Daday Lóránd polgármester, az ismert író, vadbészede a háborús bűnösök ellen, akik a magyar népet verpadra hurcolták és örületükben megakadályozták a magyar nép lezáró törekvéseit. Megtávozó vallomása tett a szónok a zsi-

dókérdésben is, az egész magyarságot felelőssé tevén azért, hogy a zsidóság elhurcolását léttlenül elnézte. A dési Zsidó Népközösség vezetője meghatódottan mondott köszönetet mind a visszatért, mind a távollevő zsidóság nevében Daday Lóránd szavaiért.

A közgyűlés ezután megválasztotta a Magyar Népi Szövetség dési és szolnok-dobokamegyei ideiglenes szervező bizottságát. Elnök Antal Dániel főispán, alelnökök: Orbán Sándor gazdálkodó és Mező Lajos kereskedő. Titkár László László asztalossegéd, jegyző Vajda Béla tanító, vidéki szervező Székely Mihály földműves. Pénztáros Szigethy Lajos közművesmester, ellenőr ifjabb Orbán Sándor tisztviselő és Fodor József gépész.

SZÉKELYUDVARHELYROL

Meglepetést hozott a posta. Megkaptuk a székely anyavárosban megjelenő „Szabadság” című hetilap első számát. A lap keresztmetszetben árulja el, milyen határozottan indult meg a Székelyföldön is a magyar tömegek demokratikus feltörekvése.

„Drága magyar testvéreim! Lertitek-e? Szabad a szó végre!” — írja a vezércikkben Csizér Xénia. A lap egyik szerkesztője, Bonyháti József „Harc a demokráciáért” címmel a

Kommunisták Romániai Pártja, a Magyar Népi Szövetség és az Egyesült Munkás Szakszervezetek székelyudvarhelyi tagozatai nevében tiltakozik mindennemű szovinizmus ellen és csatlakozik a Nemzeti Demokrata Arcvonal kormányzási alaptervezetékhez. Egy cikk a székely népnek a Magyar Népi Szövetségben való tömörülését jelenti be. Székely Béla telekfalvi földműves versben fejezi ki a székely nép feltámadását a fasiszmus nyüge alól. Ime a vers egy strófája:

Nem tudott megtörni, bár kísért az átok,
Börtön és bitófa mind hiába ártott,
Dózsa György volt velem.

És most is harcolok, mert hatalmas
vagyok,
Minden ellenségen szerre átgázolok.
Mienk a győzelem!

A lapban Szilágyi Ignác udvarhely-megyei főispán, valamint Dobos Ferenc székelyudvarhelyi polgármester rendeleteit olvassuk s megtudjuk azt is, hogy a Magyar Népi Szövetség női csoportja Jagyűjtőnapot rendezett a szegények számára.

Új élet, új munka, új szervezkedés mindenütt. Északerdély népe saját kezébe veszi sorsa irányítását s szakít a mult minden szovinizmusa uszításával és kaszt-előítéletével.

SZOVJET HANGVERSENY Kolozsváron!

A Flomen karnagy vezetésével álló orosz zenegyűttes, amely már igen nagy sikerrel szerepelt Kolozsvárt, vasárnap, december 10-én délután 3 órai kezdettel negyedik hangversenyét rendezte a Városi Színházban.

Jegyek a színház pénztáránál kaphatók.

A vasutasgyermek napközi otthona

Aki ma Kolozsvárt elmegy a volt Varga-kávéház előtt, az ott már nem feleketkává mellel henyélő urakat lát, hanem sok kis apróságot. Vigan játszadozva élvezik a nekik berendezett terem melegét és a jóízű ételeket. Önkéntesen munkára jelentkező vasutas-feleségek hozták létre ezt a kis napközi otthonot. Határt nem ismerő önfeláldozásuk készségével az evőeszközöktől kezdve a tözödényekig mindent maguk adtak össze, hogy az éjt napot egybetéve dolgozó vasutépítők gyerekeit ellátva tudják.

A napközi otthon céljára a Vasutas Szakszervezet átengedte a legvilágosabb, leglevegősebb termét s emellett a legmesszebbmenő támogatást biztosítja a Szakszervezeti Tanács mellett működő nőbizottságnak, amely a vasutasnőkkel karöltve szervezte meg a napközi otthonot. Száz kicsi gyermek zajong a nagy teremben. Ezek a gyermekek még nem tudják, mit okozott a gyilkos háború. Ők csak annyit tudnak, hogy egyik-másik társuknak apját kihurcolták a frontra, vagy pedig építik a vasutat, amin majd kocsikázni lehet.

Számukra a legnagyobb elményt a vajaskenyér, meg a jóízűen elkészített kenyér szerzi. Esténként nem akarnak hazamenni, annyira jól érzik itt magukat. Hogy is ne, amikor az első nap reggelén orvos várta s megvizsgálta őket s azóta állandó orvosi felügyelet örködik egészségük telett! Aztan meg önként jelentkező nevelők, tanítónők és óvónők foglalkoznak a gyermekek nevelésével. A most alakult Józsa Béla Athenaeum vezetősége pedig felajánlotta, hogy Mikulás naptán és meg azután is sokszor bábszínházat fog rendezni a napközi otthonban. A vasutépítők iránt megnyilvánuló gyönyörű munkásszoli-

darítás a biztosítéka annak, hogy a demokratikus kormányzás és városvezetés tulségíti ezt a napközi otthonot a kezdeti nehézségeken. Itt, a közösen gondozott román és magyar gyerekek között, épül fel igazán az erdélyi népek testvérisége.

Épp ezért nem elégedhetünk meg csak a vasutas gyerekek napközi otthonával. Cselekedni kell, dolgozni, szervezni szakadatlanul, hogy a városban mindenütt a vasutas-gyerekekéhez hasonló napközi otthonok alakuljanak, minél sürgősebben és minél nagyobb számban. Tegyük magunkévá ezt a feladatot, úgy mint a Szovjetunióban, ahol az anya- és csecsemővédelem ugyanolyan szeltemben és kezdeményezésre alapozva alakult meg, mint ahogy azt mi is megvalósítani akarjuk. Példánkat a Szovjetunió anya- és csecsemővédő rendszerétől vettük. A mi munkánk máris élő cáfolata annak, amit a fasiszta hazugságok el akarnak hitetni: azt tudniillik, hogy a Szovjetunióban elveszik a szülőktől a gyereket és hogy mi is erre készülünk. Munkánkból máris mindenki láthatja, hogy minderről szó sem lehet. A nő napközi otthonunk a sapaát és beteges gyerekek helyett minden este egészségtől viruló gyereket fog visszaadni a munkásszülőknél.

Azt akarjuk, hogy este, mikor a szülők hazaviszik kicsinyeiket saját otthonukba, akkor azok valóban örömet és boldogságot szerezzenek szüleiknek. A napközi otthonok felállításával továbbá az a célunk, hogy megkönnyítsük a dolgozó anyák helyzetét, a gyerekek pedig ne maradjanak az utcán gondozatlanul, míg a szülők tőlük távol dolgoznak.

Guzman Erzi

Valóság és irodalom a Szovjetben

A szovjetirodalom forradalmi kezdetét a futuristák fellépése, majd az irányzatosság és a merőben esztéta felfogás híveinek vitája jellemezte. Ennek a lázas korszaknak leghívebb kifejezése a vers.

A huszas évek közepén megindult a regény- és drámaírás is. A szellem mandarinja, az elefántcsonttorony elzárkózott írója a szovjetben a világosság barrikádjának harcosa, az egész nép felvilágosításának misszionáriusa lesz. Nyelve nyers, forradalmi, az erő, a megtörhetetlen életkedv kifejezésére törekszik. Sokan a multba néznek vissza és a drámai jelentelekben gazdag forradalomból merítik témájukat. Mások a jövőbe tekintve, a szociális termelés diadalát zengik. Szolohov Csendes Donja, a leghíresebb szovjet-regény, az egész kozákság háborúelőtti életét, háborus küzdelmeit, forradalmárokat és ellenforradalmárokat közötti vergődését mutatja be, tolsztoji realizmusnál ábrázolva a vért és szennyet, tolsztoji örömmel tekintve az életet, amely mégis szép. Lidia Szejfullina, a magyarra is lefordított Varázsló írója, nagy sikert ér el novelláival, amelyekben a társadalomtól elvadult csavargó gyermekek problémájával foglalkozik. A népies-romantikus stílusú Borisz Pilnyák, Fagyeejev, az ázsiai puszták írója, a Gorkij-ízű Izak Babelj gazdagítja még a szovjet-regényt.

Az orosz önmarcangoló és leplező képzés nyilatkozik meg szatirikus regényekben. Hőseik nem tudnak beleilleszkedni az új társadalmi rendbe és görcsösen ragaszkodnak polgári hagyományaikhoz. (Panteleimon Romanov Három pár selyemharisnya.) Örök emberi hibákon, az önzésen és kapzsiságon gunyolódik Ilja Ilf, mindenkori társzerzőjével: Jevgénij Petrovval. Egyik közös művük a magyarra is lefordított Tizenkét szék.

1928-ban

az új gazdasági program, az Ötéves Terv (Pjatyiletka) hatására egyes írók az irodalom számára is ötéves terv kidolgozását is követelik. A felülkerekedett irányzatosság hívei a szociális versengés elvét hirdetik az írók között is, gyors és termelékeny munkára ösztönözve őket. Közel férköznek az ipartelepek és kolhozok ütemes életéhez s könyveket írnak az Ötéves Terv diadalmas haladásáról. Ekkor írja Pilnyák legjobb könyvét, „A Volga a Kaspi-tengerbe ömlik” címűt, Katajev a magyarra is lefordított „Hajrá!”, Szolohov a „Feltört ugar”-t a kolhozok munkájáról, amelynek megvitatására két napot szentel a mezőgazdasági munkások országos kongresszusa is.

1932-ben Maxim Gorkij közbelépésére hivatalosan is elismerték az esztétákat, mint az élő irodalom legjobbait s a Kommunista Párt ki-mondja határozatában, hogy az írónak elsősorban az örökérvényű művészet követelményeire kell tekintettel lennie. A Proletkult-irodalom egyoldalúsága nem felelt már meg annak az országnak, ahol a milliók öntudatos feltörekvése s a szocialista építésben való részvétele következtében kialakult már az osztálytalan társadalom. Az írók módszere a szociális realizmus lett, a valóság őszinte megörökítése a közösségi fejlődés szempontjából. Ezt az irányzatot talán a leghűbben Maxim Gorkijnak az írókhoz intézett jelszava jellemzi: „Írjátok mindig az igazat!”

A szovjet nemcsak annak kedvezett, hogy az orosz irodalmi multon annak szerves folytatásaként felépüljön az új rendszer élő irodalma, hanem ezt az irodalmat tízmillió példányokban megjelenő regényeivel a nép széles rétegeihez is eljuttatta. És önálló kulturájának megteremtése mellett lehetővé tette azt is, hogy a szovjetekben élő összes kis nemzetek is szabadon fejleszthessék ki sajátos kulturájukat.

Nemesné Szabó Éva

